

การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบล คลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

ธงชัย ทองคำ¹

Received: 3 July 2023; Revised: 17 July 2023; Accepted: 24 July 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัญหาอุทกภัย 2) การปรับตัวของประชาชนในการป้องกัน และบรรเทาปัญหาอุทกภัย 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย ในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ บุคคลที่เคยประสบเหตุอุทกภัยซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยจำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบเป็นรายด้านดังนี้ ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน พบปัญหาที่สำคัญคือ อาคารบ้านเรือนถูกน้ำท่วมสูงเป็นอันมาก ทรัพย์สินตามบ้านเรือนถูกน้ำท่วมและพัดพาเสียหาย และถนนถูกสายน้ำที่ท่วมบางเส้นทางถูกตัดขาดสัญจรไม่ได้ ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม พบปัญหาที่สำคัญคือ แปลงไร่อั่วและจำพวกผักต่าง ๆ เสียหายอย่างสิ้นเชิง เกษตรกรที่เลี้ยงปลาได้รับความเสียหาย ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ พบปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดทุนจากการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ ด้านความเสียหายทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน พบปัญหาที่สำคัญคือ ชาวบ้านมีอัตราการเกิดโรคน้ำกัดเท้า และตาแดงเป็นจำนวน

¹ อาจารย์คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: Tong847out@gmail.com, โทร. 0837870597

มากขึ้น ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติพบปัญหาที่สำคัญ คือ มีน้ำท่วมขังบางแห่งที่ระบายออกไม่ได้ และดินสไลด์ยุบตัวเป็นเลนตมหลายแห่ง

2. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกัน และบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยพบว่า

ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นที่สำคัญดังนี้ สามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้น เพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่มีเปลี่ยนแปลงไป

ด้านการลดความสูญเสียพบประเด็นที่สำคัญดังนี้ 1) ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและแก้ไขคลองยม-น่าน โดยขุดให้มีความลึก ไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่น มีประตูปิดเปิดน้ำระหว่างคลองซอยที่มั่นคง 2) มีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ 3) ก่อนที่น้ำจะท่วมจะต้องขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง

ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่พบประเด็นที่สำคัญนี้ 1) มีความกระตือรือร้นหาหนทางที่จะอยู่รอดโดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น 2) เกษตรกรพยายามบริหารการปลูกพืชและเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วมและหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงฤดูน้ำหลาก 3) เรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจากอินเทอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่าง ๆ รวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชน ในการป้องกัน และบรรเทาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่า 1) ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากน้ำที่ปล่อยมาจากแม่น้ำยมเพื่อกระจายมวลน้ำไม่ให้ไปท่วมในเมือง ควรสร้างความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ 2) ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากขึ้น 3) การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ไม่ต้องรอให้เหตุการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นก่อน

คำสำคัญ : การปรับตัวของประชาชน, การป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย

THE ADAPTATION OF PEOPLE IN PREVENTION AND MITIGATION FLOOD
PROBLEMS IN KLONGYANG SUB-DISTRICT,
SAWANKHALOK DISTRICT SUKHOTHAI PROVINCE

Thongchai Tongkum¹

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the state of flood problem, 2) the people's adaptation in flood prevention and recommendations on the people's adaptation in preventing and mitigating flood problems in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province. This research is a qualitative research. The research tools were observational and interview forms. The sample used in the research were 24 people who had experienced flooding in flood prone areas by using the content analysis method and presented the results of the descriptive data analysis.

The result of the research found that :

1 . Conditions of flooding problems of communities in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province that were found in each aspect as follows: In terms of danger and damage to life and property, the major problems were that many houses were flooded, households were flooded and washed away by water, and some roads were cut off by flooded roads. In terms of the damage of livelihoods or agriculture, the main problem is that fields of beans and vegetables are completely damaged, fish farmers are damaged. In terms of economic damage, the main problem is that most farmers lose their livelihoods. In terms of public health damage, the main problem is that the villagers have a higher incidence of athlete's foot and conjunctivitis. In terms of damage to natural resources, the main problem is that there is waterlogging in some places that cannot be drained and many soil slides have collapsed into muddy fields.

¹ Lecturer, Faculty of Political Science and Law, Northern College
E-mail: Tong847out@gmail.com Tel. 0837870597

2 .People's adaptation in preventing and mitigating flood problems in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province found that.

In terms of accepting losses, important issues were found as follows: can be accepted with flood events that occur because it is a natural disaster that has changed.

In terms of loss reduction aspect Found these important issues 1) They want the government to come in and help and fix the Yom-Nan canal by digging deep, not wide to take up the people's land, with a high dense ditch and a gate to open the water between. Stable canal 2) There is surveillance and receives news from many channels, such as news from the community, news from the Meteorological

Department, government news or various social media 3) Before the flood, the property must be moved to a high place or a safe place where the flood does not reach.

In terms of aspects of alternative pursuits found this important issue: 1) They are actively seeking ways to survive by renovating their homes without moving to other places. 2) Farmers try to manage crops and harvest before the water season. 3) Learn to apply various occupations. And trying to find plants that are suitable for the area by studying from the Internet, books, news, community groups, including from the government that has organized training.

3 . Recommendations on people's adaptation in flood prevention and mitigation in Klongyang Sub-district, Sawankhalok District, Sukhothai Province, it was found that 1) The flooding problem was caused by water released from the Yom River in order to spread the water mass to prevent flooding in the city. Should create fairness in distribution of water to different areas 2) Require the government to provide more assistance to people who have been damaged by flooding 3) Preparedness for flood prevention in the public sector for each family is the best way. Do not wait for the flood event to occur first.

Keywords: People's adaptation, prevention and mitigation of flood proble

บทนำ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาทั่วโลกได้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยเฉพาะภัยพิบัติจากน้ำนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยสร้างความเสียหายทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้สร้างความเสียหายและสูญเสียที่ตามมาเกินกว่าจะคาดคะเนได้ (กรมทรัพยากรน้ำ, 2552: 5) โดยสาเหตุหลักจากป่าไม้ถูกทำลายลง ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ระดมความช่วยเหลืออุทกภัยเป็นจำนวนมากแต่เพียงสามารถบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น จากสถิติ พ.ศ. 2532 – 2556 ประเทศไทยได้จัดให้มีการช่วยเหลือ อาทิ ด้านเงินสงเคราะห์ จำนวน 54,546,126,795 บาท เครื่องอุปโภคบริโภค 20,143,630 ชุด เครื่องสูบน้ำ 24,601 เครื่อง และเรือท้องแบน 27,228 ลำ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2556) สาเหตุที่เสริมให้ปัญหาอุทกภัยมีความรุนแรงมากขึ้นก็ คือ ภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ขาดมาตรการการป้องกันเหตุฉุกเฉิน รวมถึงความรู้ และความตระหนักในการพิทักษ์ดูแลชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมจากการเกิดอุทกภัย (ชาติ เบญจวงศ์, 2546) อีกทั้งไทยเรามีคาดการณ์ไว้ว่า ทุกๆ 25 ปีจะมีโอกาสจะเกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรง เพราะ 4 ปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ 1. ปริมาณฝนที่ตกลงมาเพิ่มขึ้น 2. การทรุดตัวของแผ่นดินเพิ่มขึ้น 3. ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น 4. ผังเมืองและความแออัดของชุมชนเมือง ขาดพื้นที่ที่รองรับน้ำ (เสรี ศุภราทิตย์, 2553) และปัจจุบันเหตุการณ์อุทกภัยในปี 2565 จากปรากฏการณ์ลานีญาซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมมีความรุนแรงมาก ก่อให้เกิดความเสียหายทั่วทุกภูมิภาค ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการกับอุทกภัยที่เกิดขึ้นในทุกเขตพื้นที่โดยเริ่มตั้งแต่การป้องกันน้ำท่วม ตลอดจนการช่วยเหลือฟื้นฟูหลังน้ำลด เพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยเป็นอีกพื้นที่หนึ่งของประเทศไทยที่ประสบปัญหาอุทกภัย โดยเฉพาะในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย เป็นพื้นที่ราบลุ่มต่อจากเทือกเขาสูง และที่ราบสูงทางตอนเหนือ ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำยมเป็นแม่น้ำสำคัญไหลผ่านมีห้วย หนอง คลอง บึง จำนวนมาก เมื่อมีฝนตกหนักก็จะทำให้น้ำเอ่อล้นพื้นที่รับน้ำซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ และการสัญจรในพื้นที่และสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงมีความจำเป็นต้องการศึกษาถึงการปรับตัวของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยที่เกิดจากอุทกภัย โดยมุ่งเน้นศึกษาการปรับตัวต่อสถานการณ์อุทกภัย การช่วยเหลือตนเองในภาคประชาชนรวมถึงผลจากการช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนในการป้องกันภัยและลดความรุนแรงจากอุทกภัย ไม่ว่าจะเป็นการลดความเสียหายทั้งทางด้านที่พักอาศัย ทรัพย์สิน พื้นที่ประกอบอาชีพ และชีวิต รวมถึงการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมหลักจากการเกิดภัยพิบัติ เพื่อใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ต่อไป

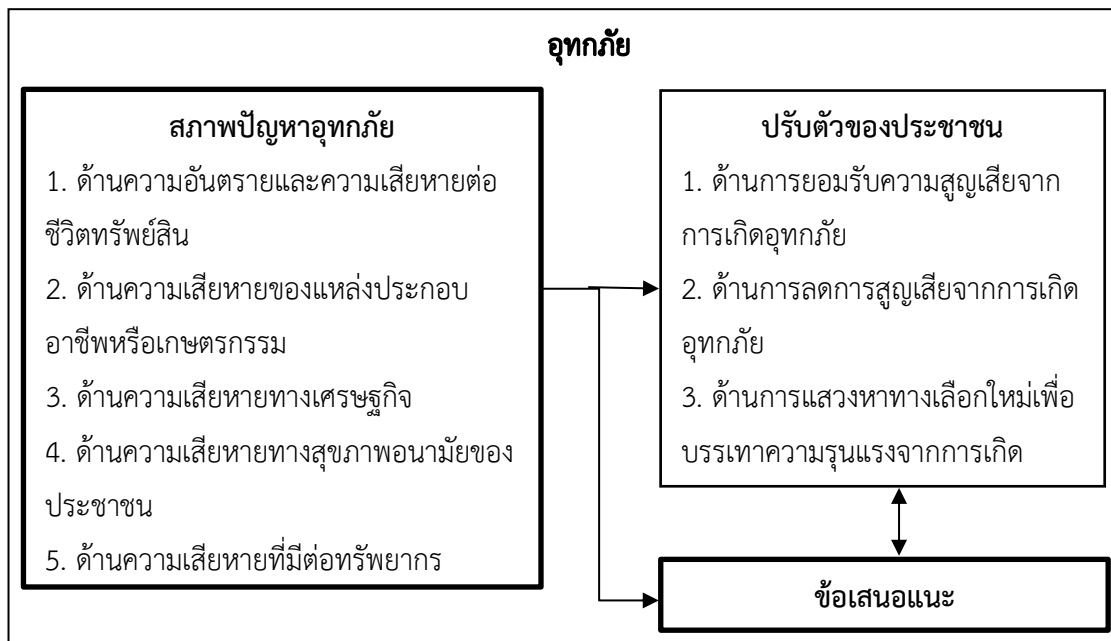
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
2. ศึกษาการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยนำแนวคิดของเบอร์ตัน และเคตส์ (Burton and Kates. 1964 อ้างอิงจาก สิทธิศักดิ์ เท่าธูรี, 2546) มาเป็นแนวทางวิเคราะห์พฤติกรรมปรับตัวจากเกิดอุทกภัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การยอมรับความสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย 2) การลดการสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย 3) การแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย และแนวคิดของ สุวิมล สังวร (2561) มาเป็นแนวทางวิเคราะห์สภาพปัญหาอุทกภัย โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน 2) ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม 3) ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ 4) ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน 5) ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ

โดยสามารถออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังรูป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย จำนวน 3 หมู่บ้านของตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนประชาชนที่ประกอบอาชีพและอาศัยอยู่ในพื้นที่ประสบอุทกภัย 2 กลุ่ม รวมเป็นจำนวน 24 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้นำชาวบ้านหรือผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับผลกระทบกับอุทกภัยในพื้นที่ จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อุทกภัย จำนวน 21 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต (Observation form) และแบบสัมภาษณ์ (Interview form) ดังนี้

2.1 แบบสังเกต ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) ซึ่งมีหัวข้อในการสังเกตดังนี้

- ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน
- ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม
- ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ
- ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน
- ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ

2.2 แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้จะมีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non-structured Interview) โดยมีรายละเอียดคือ ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก โดยมีหัวข้อในการสัมภาษณ์ดังนี้

- การปรับตัวในด้านการยอมรับความสูญเสีย (Accept losses)
- การปรับตัวในด้านการลดความสูญเสีย (Reduce losses)
- การปรับตัวในด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่ (Choose change)

และในส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์การให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประเด็น

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเนื้อหาและข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์

3.2 กำหนดขอบเขตการสังเกตและคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาการสร้างเป็นแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

3.3 นำแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหาตามหลักวิชาการและด้านภาษาที่ใช้เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ประสบอุทกภัยอีกพื้นที่คือ ประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 30 คน

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ทดลองใช้มาตรวจสอบให้คะแนน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง

3.6 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ถึงกำนันและผู้ใหญ่บ้าน 3 หมู่บ้านของตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าถึงข้อมูลการสังเกต และการสัมภาษณ์

4.2 ทำการเข้าถึงข้อมูลโดยการสังเกตในพื้นที่และทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนที่กำหนดโดยเลือกแบบเจาะจงกับผู้ใหญ่บ้านจำนวน 3 คน และ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตากับชาวบ้านจำนวน 21 คน

4.3 ตรวจสอบและตรวจความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสังเกต ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนา ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยที่เกิดขึ้น

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์การสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัยโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนา (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาตีความสร้างข้อสรุป แบบอุปนัยจากการสัมภาษณ์ประกอบกับเอกสารอื่น ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พยายามค้นหาและตีความหมายที่แฝงอยู่ โดยอาศัยข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ด้วยวิธีการอื่นหรือข้อมูลภูมิหลังสภาพแวดล้อมอื่น ๆ มาประกอบการวิเคราะห์

และตีความหมายข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนั้นการวิเคราะห์จะใช้เวลานาน โดยวิเคราะห์เข้าไปมา เพื่อให้แน่ใจว่าทุกข้อมูลที่ได้นั้นถูกวิเคราะห์อย่างละเอียด (เอี่ยมพร หลินเจริญ , 2555) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ทำบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เมื่อมีข้อมูลที่น่าสนใจหรือเกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 2) จำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลเป็นประเด็นหลักสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำการแบ่งแยกประเด็นหลักออกเป็นประเด็นย่อย เพื่อสามารถครอบคลุมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
- 3) ทำการพิจารณาความเหมาะสม ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นหลัก และประเด็นย่อย เพื่อที่จะสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 4) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยจำแนกลงไปในแต่ละประเด็นที่ทำการจำแนกไว้ข้างต้น จากนั้นทำการวิเคราะห์เชื่อมโยง และสรุปบรรยายข้อมูลที่จำแนกได้ อ้างอิงไปสู่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. ผลจากการสังเกตสภาพปัญหาในพื้นที่

สภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน พบปัญหาที่สำคัญ คือ อาคารบ้านเรือนถูกน้ำท่วมสูงเป็นอันมาก ทรัพย์สินตามบ้านเรือนถูกน้ำท่วมและพัดพาเสียหาย และถนนถูกสายน้ำที่ท่วมบางเส้นทางถูกตัดขาดสัญจรไม่ได้

1.2 ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม พบปัญหาที่สำคัญคือ แปลงไร่อ้อยและจำพวกผักต่าง ๆ เสียหายอย่างสิ้นเชิง เกษตรกรที่เลี้ยงปลาเสียหายขาดทุน และสวนมะละกอยืนต้นตายเกือบทั้งหมด

1.3 ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ พบปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดทุนจากการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่

1.4 ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน พบปัญหาที่สำคัญคือ ชาวบ้านมีอัตราการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกจำนวนมากขึ้น รวมถึงเกิดโรคน้ำกัดเท้า และตาแดงเป็นส่วนใหญ่

1.5 ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ พบปัญหาที่สำคัญคือ มีน้ำท่วมขังบางแห่งที่ระบายออกไม่ได้ และดินสไลด์ยุบตัวเป็นเลนตมหลายแห่ง

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

แยกเป็นเพศชาย 11 คน เพศหญิง 13 คน

อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 30 – 40 ปี 1 คน ช่วงอายุระหว่าง 40 – 50 ปี 12 คน ช่วงอายุระหว่าง 51 – 60 ปี 9 คน และช่วงอายุระหว่าง 61 – 70 ปี 2 คน

กลุ่มตัวอย่างได้รับประสบการณ์การเกิดอุทกภัยและผลกระทบ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในที่ราบเดิมนั้นมีคลองธรรมชาติเล็ก ๆ ไหลผ่าน ตั้งแต่มีการขุดคลองเพื่อถ่ายเทมวลน้ำลงไปสู่แม่น้ำน่าน 2547 เป็นต้นมาก็มีปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากคลองผ่านที่ลุ่ม มีคลองซอย มีจุดถ่ายเทน้ำเข้าและออกมีจุดประาบางมากมาย ส่งผลต่อการเกิดอุทกภัยอันเป็นปัญหาใหญ่ของประชาชนด้านพื้นที่เพาะปลูกและอาชีพอื่น ๆ รวมถึงพื้นที่อยู่อาศัย การคมนาคม การดำรงชีวิตของประชาชน จึงส่งผลให้พื้นที่ได้รับความเสียหายแล้วยังกระทบต่อด้านอื่นเป็นลูกโซ่ กล่าวคือ เมื่อพื้นที่การเพาะปลูกได้รับความเสียหายประชาชนต้องประสบกับสถานะขาดทุน และรายได้ที่ลดลงจึงกลายเป็นปัญหาใหญ่ของครอบครัว และตามมาคือด้านเศรษฐกิจของชุมชน โดยบางครัวเรือนไม่สามารถเข้าออกบ้านได้ ทรัพย์สินถูกน้ำท่วมเสียหายโดยสิ้นเชิง รวมถึงอันตรายจากกระแสน้ำที่สามารถคร่าชีวิตสัตว์เลี้ยงและประชาชนได้อีกด้วย อีกทั้งส่งผลถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เกิดน้ำเน่าเสียในจุดที่ท่วมขังมีการระบายน้ำที่ไม่ดีดีจะส่งกลิ่นเน่าเหม็น เกิดการตกค้างของเศษขยะ สิ่งปฏิกูล และสิ่งขับถ่าย เกิดคราบดินโคลน ส่งผลต่อความสกปรกและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคโดยเฉพาะยุง และยังสามารถก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพที่จะตามมาก็คือ โรคติดต่อทางน้ำ อาทิ โรคเท้าเปื่อย ตาแดง ตุ่มคัน โรคจากการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาด เป็นต้น

3. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มคำให้การสัมภาษณ์การปรับตัวของประชาชนในการป้องกัน และบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยจำแนกตามแนวคิดของเบอร์ตันและเคตส์ ทั้ง 3 ด้าน รายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นดังนี้ สามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป จำนวน 19 คน และส่วนหนึ่ง

ไม่สามารถยอมรับได้ เพราะตั้งแต่มีการชุดคลองก็น้ำมาท่วมรุนแรงขึ้นทุกปีจนไม่อาจรับสภาพความเสียหายได้ จำนวน 4 คน

3.2 ด้านการลดความสูญเสีย พบประเด็นดังนี้ ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและแก้ไข คลองยม-น่าน โดยชุดให้มีความลึกไม่กว้างเกินไปที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่นมีประตูเปิด น้ำระหว่างคลองซอยที่มั่นคง จำนวน 18 คน มีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ จำนวน 16 คน ก่อนที่น้ำจะท่วมจะต้องขทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง จำนวน 13 คน ทำคันกันน้ำด้วยขบตนเอง หรือร่วมกับชุมชนไปขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ รวมถึงมีส่วนร่วม กับชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ จำนวน 7 คน

3.3 ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรง พบประเด็นดังนี้ มีความ กระตือรือร้นหาหนทางที่จะอยู่รอด โดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น จำนวน 21 คน เกษตรกรพยายามบริหารการปลูกพืช และเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วมและหลีกเลี่ยงทำการ เกษตรกรรมในช่วงที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย จำนวน 18 คน เรียนรู้ประยุกต์การประกอบ อาชีพเสริมต่าง ๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจาก อินเทอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่าง ๆ รวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม จำนวน 16 คน ภาครัฐควรใส่ใจในเรื่องของการ บริหารมลน้ำให้ดีกว่าเดิม ควรตรวจสอบสภาพความพร้อมคลองยม-น่าน และผลกระทบของมลน้ำ ให้แน่ใจก่อนปล่อยน้ำลงสู่แม่น้ำน่าน จำนวน 15 คน มีการเรียกร้องความช่วยเหลือจากภาครัฐในด้าน ต่าง ๆ เช่น ในด้านการเกษตรให้ให้มาแนะนำการปลูกพืชที่เหมาะสม ด้านการส่งเสริมรายได้แก่ ประชาชน รวมถึงการเตรียมความพร้อมทางด้านการบรรเทาสาธารณภัยดูแลช่วยเหลือ จำนวน 8 คน ประชาชนบางส่วนปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินชีวิตใหม่โดยการเข้ามาหากินนอกพื้นที่ เช่น รับจ้าง วิ่งรถส่งของ ขายของออนไลน์ รวมถึงการเข้าพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง จำนวน 5 คน

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญ เรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

1. ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากน้ำที่ทางภาครัฐปล่อยมาเพื่อกระจายมวลน้ำไม่ให้ไปท่วมในเมือง ซึ่งยังไม่มีความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ เท่าที่ควร จำนวน 13 คน
2. ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากกว่าเดิม จำนวน 10 คน
3. การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ไม่ต้องรอให้เหตุการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นก่อนเพราะถ้าไม่เตรียมจะไม่สามารถทำได้โดยมวลน้ำอาจมาในเวลาวิกาล ซึ่งเหตุการณ์ที่ผ่านมาได้รับความเดือดร้อนเป็นอันมาก จำนวน 7 คน
4. ควรมีการซ่อมแซมพังกั้นน้ำที่ไม่แน่นหนา รวมทั้งจัดสิ่งกีดขวางทางน้ำตลอดสาย จะช่วยให้คลองยม-น่านสายนี้สามารถระบายน้ำลงสู่แม่น้ำน่านได้ดียิ่งขึ้น จำนวน 6 คน
5. ภาครัฐควรรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้นเพราะประชาชนเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อน และรู้จักบริบทในพื้นที่เป็นอย่างดี ข้อมูลจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหายุทธภัยร่วมกันได้ จำนวน 5 คน
6. ภาครัฐควรกลับไปพิจารณาการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้นอีกครั้ง หรือสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ด้านบนจะสามารถช่วยลดปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่ท้ายม ก่อนลงซึ่งจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหายุทธภัยและปัญหาแม่น้ำแห้งในฤดูแล้งด้วย จำนวน 3 คน
7. ภาครัฐหรือมูลนิธิที่จะเข้าช่วยเหลือประชาชนช่วงน้ำท่วมควรเร่งรัดการช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยให้รวดเร็วยิ่งขึ้น จำนวน 2 คน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชนในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบเป็นรายด้าน ดังนี้
 - 1.1 ด้านความอันตรายและความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน พบปัญหาที่สำคัญคือ อาคารบ้านเรือนถูกน้ำท่วมสูงเป็นอันมาก ทรัพย์สินถูกน้ำท่วมและพัดพาเสียหาย และถนนถูกสายน้ำที่ท่วมบางเส้นทางถูกตัดขาดสัญจรไม่ได้
 - 1.2 ด้านความเสียหายของแหล่งประกอบอาชีพหรือเกษตรกรรม พบปัญหาที่สำคัญคือ แปลงไร้วัวและจำพวกผักต่าง ๆ เสียหายอย่างสิ้นเชิง เกษตรกรที่เลี้ยงปลาได้รับความเสียหาย

1.3 ด้านความเสียหายทางเศรษฐกิจ พบปัญหาที่สำคัญคือ เกษตรกรขาดทุนจากการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่

1.4 ด้านความเสียหายทางสุขภาพอนามัยของประชาชน พบปัญหาที่สำคัญ คือ ชาวบ้านมีเกิดโรคน้ำกัดเท้าและตาแดงเป็นส่วนใหญ่

1.5 ด้านความเสียหายที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ พบปัญหาที่สำคัญ คือ มีน้ำท่วมขังที่ระบายออกไม่ได้และดินสไลด์ยุบตัวเป็นเลนตมหลายแห่ง

2. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย 3 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญดังนี้ ประชาชนสามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่มีเปลี่ยนแปลงไป

2.2 ด้านการลดความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญดังนี้ ประชาชนต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ และแก้ไขคลองยม-น่านโดยชุดให้มีความลึก ไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่นมีประตูเปิดน้ำระหว่างคลองซอยที่มั่นคง ควรมีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการ หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ และก่อนที่จะน้ำจะท่วมจะต้องขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง

2.3 ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรง พบประเด็น ดังนี้ ประชาชนมีความกระตือรือร้นหาหนทางที่จะอยู่รอดโดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น กลุ่มเกษตรกรพยายามบริหารจัดการปลูกพืชและเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วม และหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย ควรเรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจากอินเทอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่าง ๆ รวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม

3. ได้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากปัญหาอุทกภัย มีดังนี้

3.1 ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากน้ำที่ทางภาครัฐปล่อยมาเพื่อกระจายมวลน้ำไม่ให้ไปท่วมในเมือง ซึ่งยังไม่มีความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ เท่าที่ควร

3.2 ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากกว่าเดิม

3.3 การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นหนทางที่ดีที่สุด ไม่ต้องรอให้เหตุการณ์น้ำท่วมเกิดขึ้นก่อน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากศึกษาสภาพปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นของชุมชน ในเขตตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่พบปัญหาที่ส่งผลถึงความอันตรายและความเสียหายครบทั้งหมดย 5 ด้านดังผล ที่รายงานนั้น เพราะน้ำท่วมเกิดจากลักษณะพื้นที่ของตำบลคลองยางบางส่วน เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำที่มีคลองไหลผ่าน แต่ก็ไม่มีเหตุการณ์น้ำท่วมจากสายน้ำแห่งนี้ เพราะเป็นเพียงลำคลองเล็ก ๆ ที่ต้นเขิน จะมีก็แต่น้ำท่วมครั้งใหญ่ในรอบประวัติศาสตร์ ก็คือจากพายุฝน ปี 2538 แต่หลังจากปี 2547 ที่มีการขุดลอกคลองฤดูฝนแต่ละปีก็มีการปล่อยน้ำจากประตูน้ำแทบทุกครั้งจะไม่มีการปิดคลองขอยเนื่องจากตามหลัก คือ พื้นที่ชุ่มน้ำจำเป็นต้องรับน้ำแต่สภาพความจริง คือ มีชาวบ้านสร้างบ้านเรือนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยในปี 2565 ผลเปรียบเทียบก็คือพื้นที่ในตัวเมืองท่วมเพียงเล็กน้อยรถสัญจรผ่านได้แต่พื้นที่ตำบลคลองหลวงบางจุดท่วมถึง 2-3 เมตร แต่ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะคันของคูคลองนั้นอ่อนตัวถูกน้ำเซาะ จึงทำให้น้ำท่วมอย่างฉับพลัน สร้างความเสียหายต่อทุก ๆ ด้าน หลังจากนั้นระดับน้ำก็จะลดลงไปภายใน 1 เดือน ซึ่งจะเป็นประจำทุก ๆ ปี นับจากประมาณปี 2560 เป็นต้นมา

2. การปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย 3 ด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการยอมรับความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญ คือ ประชาชนสามารถยอมรับได้กับเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติที่มีเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากอยู่ในพื้นที่มานานยากที่จะย้ายถิ่นฐานน้ำที่ท่วม ภายในเดือนเดียวก็ลดระดับจนถึงแห้งรวมถึงปริมาณการท่วมค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นการปรับตัวยอมรับ สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงมณี ทองคำ และคณะ (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการปรับตัวของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีทั้งก่อนและหลัง

เกิดอุทกภัย ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่ยังอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยนั้นสามารถยอมรับได้กับปัญหาอุทกภัย และมีการปรับเปลี่ยนสิ่งของเครื่องใช้ให้เหมาะสมกับสภาวะน้ำท่วม

2.2 ด้านการลดความสูญเสีย พบประเด็นสำคัญ คือ ประชาชนต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและแก้ไขคลองยม-น่าน โดยขุดให้มีความลึก ไม่กว้างไปกินเนื้อที่ประชาชน มีคันคูที่สูงหนาแน่นมีประตูปิดเปิดน้ำระหว่างคลองซอยที่มันคง เพราะว่าสาเหตุหลักที่มีเหตุการณ์น้ำท่วมก็เพราะลำคลองไม่สามารถผันน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจุดรั่วไหลของลำน้ำเข้าพื้นที่ควรจะต้องมีการขุดให้ลึก เพราะจะไม่เป็นการสร้างความสูญเสียที่ดินทำกิน อีกทั้งควรมีการเฝ้าระวังและรับข่าวสารหลายช่องทาง เช่น ข่าวจากชุมชน ข่าวทางกรมอุตุนิยมวิทยา ข่าวส่วนงานราชการหรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ และก่อนที่น้ำจะท่วมเพราะจะเป็นการเตรียมตัวที่ดีและทันเวลา โดยจะต้องขนทรัพย์สินขึ้นที่สูงหรือที่ปลอดภัยที่น้ำท่วมไม่ถึง เพราะจะทำให้เกิดความปลอดภัยต่อทรัพย์สิน

2.3 ด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรง พบประเด็น คือ ประชาชนมีความกระตือรือร้นหาหนทาง ที่จะอยู่รอดโดยปรับปรุงพื้นที่บ้านเรือนโดยไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่น เพราะมีการปรับตัวสู้กับปัญหาทางด้านกลุ่มเกษตรกรพยายามบริหารการปลูกพืช และเก็บเกี่ยวก่อนที่ฤดูน้ำหลากจะมาท่วม และหลีกเลี่ยงทำการเกษตรกรรมในช่วงที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย เพราะเป็นหนทางที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่ได้ผลโดยการปรับเปลี่ยนระยะเวลา อีกทั้งควรเรียนรู้ประยุกต์การประกอบอาชีพเสริมต่าง ๆ และพยายามหาพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยศึกษาจากอินเทอร์เน็ต หนังสือ ข่าวสาร กลุ่มชุมชนต่าง ๆ รวมถึงจากภาครัฐที่มีการจัดอบรม ซึ่งสื่อถึงความมีไหวพริบการพยายามปรับตัวไปในทางที่ถูกต้องและยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากปัญหาอุทกภัย มีดังนี้

3.1 ปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากการปล่อยกระจายมวลน้ำไม่ให้เป็นท่วมในเมือง ซึ่งยังไม่มีความเป็นธรรมเรื่องการกระจายน้ำเข้าพื้นที่ต่าง ๆ เท่าที่ควรเพราะจากการสำรวจเห็นสภาพน้ำท่วมต่างกันซึ่งจำเป็นต้องบริหารจัดการที่เหมาะสม

3.2 ต้องการให้ภาครัฐดูแลช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมให้มากกว่าเดิมเพราะเนื่องจากบางพื้นที่ไม่ได้รับการเยียวยาดูแลเท่าที่ควร เช่น คนแก่ คนที่ได้รับความเสียหายหนัก คนที่ไม่มีเงินทุนทรัพย์สินทำมาหากิน เป็นต้น

3.3 การเตรียมความพร้อมในการป้องกันน้ำท่วมในภาคประชาชนแต่ละครอบครัวจะเป็นก่อนรัฐเข้าไปก็อาจได้รับความเสียหายไปแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การศึกษาการปรับตัวของประชาชนในครั้งนี้จะทำให้เห็นสภาพปัญหา และพฤติกรรม การปรับตัวของประชาชน และอันตรายจากน้ำท่วมสมควรดำเนินการต่อไป

1.1 ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมในทุก ๆ ด้านที่ร้องขอที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้

1.2 ส่งเสริมการป้องกันอุทกภัยในภาคประชาชนทั้งด้านความรู้และวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้ประชาชนรอดพ้นภาวะอันตรายก็จะลดภาระการพึ่งพาต่อไป

1.3 วิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหามาตรังจุดพร้อมกับปฏิบัติจริงเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่แห่งนี้ให้หมดไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณการปรับตัวของประชาชนในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

2.2 ควรมีการศึกษาด้านการลดความสูญเสียในการป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

2.3 ควรมีวิจัยและพัฒนากการแก้ไขอุทกภัยในเขตพื้นที่ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรน้ำ. (2552). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

พ.ศ.2552. กรุงเทพฯ : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2556). คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและ

บรรเทาสาธารณภัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการฝ่ายพลเรือน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.

- ชาลี เบญจวงศ์. (2546). การปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงมณี ทองคำ และคณะ. (2559). รายงานการวิจัยแนวทางการปรับตัวของประชาชนในจังหวัด จันทบุรีทั้งก่อนและหลังเกิดอุทกภัย. จันทบุรี: คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ปกเจริญผล.
- สิทธิศักดิ์ เท่าธูรี. (2546). การรับรู้และการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อภายหลังเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวิมล สังวร. (2561). การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด สิงห์บุรี. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสรี สุภราทิตย์. (2553). 2563 กรุงเทพมหานครน้ำ. สืบค้นจาก: <http://www.oknation>.
- เอื้อมพร หลินเจริญ. (2552). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้ได้คะแนนการทดสอบ O-NET ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).